

KNJIŽEVNOST

Jerneja Fridl, Drago Kladnik, Milan Orožen Adamič, Miha Pavšek, Drago Perko, Peter Repolusk, Mimi Urbanc (uredniki):

Slovenia in focus

Ljubljana 2007: Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU, Založba ZRC, 160 strani, 81 barvnih ilustracij, 85 zemljevidov, 20 grafov, ISBN 978-961-254-033-3.

Predsedovanje Evropski uniji je, med drugim, tudi priložnost, da se predsedujoča država podrobneje predstavi ostalim članicam in širši svetovni skupnosti. To je še posebej pomembno za manjše in manj prepoznavne države, kakršna je Slovenija. Poleg obilice lahkotnega informativnega in propagandnega gradiva, v katerem so najpogosteje predstavljene naravne in kulturne znamenitosti ter kulinarčne posebnosti, je lepo in prav, da so za zahtevnejše uporabnike na voljo publikacije z obsežnejšo in bolj poglobljeno vsebino.

Pred slovenskim predsedovanjem Evropski uniji v prvi polovici leta 2008 se je zato Vlada Republike Slovenije odločila za pripravo monografije, ki bi predstavila našo državo s poglobljenega geografskega in širšega vidika. Izkušeni uredniki in pisci z Geografskega inštituta Antona Melika so uporabili že preverjen recept in so se pri snovanju nove knjige v veliki meri naslonili na njeni predhodnici: Nacionalni atlas Slovenije (2001) in Popisni atlas Slovenije (2007). Predgovor je prispeval predsednik slovenske vlade, ki meni, da je knjiga sistematičen prikaz raznolikosti Slovenije, kar je kljub njeni zemljepisni majhnosti ena od njenih temeljnih identitetskih značilnosti. Knjiga je zato nekakšno povečevalno steklo, ki bo tujim bralcem majhno Slovenijo sredi Evrope predstavilo v pravi povečavi.

Slovenija, njene regionalne razlike, njena evropska dimenzija in prepoznavnost, razmerja med naravo in družbo ter nacionalna identiteta Slovenije in Slovencev niso predstavljeni zgolj z besedilom in slikami, ampak tudi z vrhunskimi znanstvenimi in estetskimi tematskimi zemljevidi, ki so rezultat večletnega znanstvenega in kartografskega dela slovenskih strokovnjakov s številnih znanstvenih področij. Na prebivalstvenih zemljevidih so predstavljeni tudi rezultati zadnjega slovenskega popisa prebivalstva iz leta 2002. Naravne in družbene značilnosti Slovenije in slovenskih pokrajin so prikazane celovito, sistematično, prostorsko in uravnoteženo, a v razumljivem poljudnoznanstvenem jeziku. Med slikovnim gradivom niso le klasični slovenski motivi, temveč enakopravno tudi drugi, manj znani, a prav tako zanimivi koščki Slovenije.

Lično oblikovana knjiga je natisnjena v ležečem A4 formatu, ki omogoča kartografske prikaze Slovenije v merilu 1 : 1.000.000. Vsebinsko je razdeljena na pet poglavij. V prvem je Mimi Urbanc v kratkih

odstavkih predstavila temeljne podatke o državi, njenih prebivalcih, gospodarstvu, zgodovini, jeziku in političnemu sistemu. Nadvse zanimivo in z vsebinskega vidika nekoliko nenavadno je drugo poglavje. V njem je Jerneja Fridl obdelala zgodovino in razvoj kartografije na slovenskem ozemlju od rimskih časov pa vse do najnovejših digitalnih zemljevidov. Tretje in četrto poglavje sta izpod tipkovnice Draga Perka. V tretjem poglavju s pomočjo preglednic, grafov in fotografij seznanja bralca z raznolikostjo slovenskih pokrajin, ki je v prvi vrsti posledica prepletanja velikih evropskih naravnih enot ter različnih kulturnih vplivov, v četrtem pa seznanja bralca s pestrostjo naravnih prvin, med katerimi velja omeniti kamnine, relief, vodovje, podnebje, prsti in rastje. Posebej so predstavljeni ogroženost zaradi naravnih nesreč, naravni viri ter območja zavarovane narave. Peto, najboljše poglavje je pripravil Drago Kladnik. V njem je, ob zajetni podpori celostranskih tematskih zemljevidov, podal pregled temeljnih družbenih prvin, ki jih lahko združimo v naslednje tematske sklope: poselitev, naselja, gospodarstvo, infrastruktura, prebivalstvo in Slovenci po svetu. Na koncu sledita še imensko kazalo in večjezični slovarček temeljnih zemljepisnih izrazov.

Slovenija v žarišču oziroma Slovenia in focus je torej knjiga, ki vsebuje strnjene in nazorno prikazane vse relevantne podatke o naši državi: od osnovnih kulturno-zgodovinskih značilnosti do podatkov o naravnem okolju in družbenem razvoju. Pri tem ne skopari s preglednicami, statističnimi podatki, tematskimi zemljevidi in številnimi barvnimi ilustracijami. Ker je v celoti objavljena v angleškem jeziku, je namenjena predvsem tujcem, ki želijo podrobneje spoznati Slovenijo.

Mauro Hrvatin

Lučka Ažman Momirski, Drago Kladnik, Blaž Komac, Franci Petek, Peter Repolusk, Matija Zorn:
Terasirana pokrajina Goriških brd
Geografija Slovenije 17

Ljubljana 2008: Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU, Založba ZRC, 198 strani, 155 fotografij, risb in zemljevidov, 10 preglednic, ISBN 978-961-254-055-5

Sedemnajsta knjiga v zbirki Geografija Slovenije je plod geografsko-arhitekturne naveze v okviru mednarodnega projekta ALPTER, pri čemer je prispevala levji delež geografska stran tega dvojca. Projekt je vodila prvo imenovana med avtorji, sicer docentka na Fakulteti za arhitekturo Univerze v Ljubljani, medtem ko so njeni soavtorji uveljavljeni sodelavci Geografskega inštituta Antona Melika ZRC SAZU. Projekt ALPTER je med letoma 2005 in 2007 potekal v okviru INTERREG III B programa za območje Alp (<http://alpterslo.blogspot.com/2005/01/project-alpter-home-page.html>). Akronim je sestavljen iz premetanih začetnih zlogov njegovega naslova *The Terraced Landscapes of the Alpine Arc* 'Terasirane pokrajine alpskega loka'.

Nastal je kot poskus ponovnega ovrednotenja in rabe opuščenih kmetijskih teras v alpskih območjih. Navedena težava je šele v zadnjih letih naletela na pozornost javnosti in odziv ustanov, saj lahko privedejo spremembe teh pokrajin do nepovratne izgube njihove vrednosti. Financirala ga je Evropska zveza, potekal pa je hkrati na osmih območjih, na katerih izdelujejo različne projekte. Od kartiranja, ugotavljanja plazovitosti, izboljšanja kmetijske proizvodnje vse do promocije teh območij za turizem. V okviru projekta je potekala tudi obnova teras.

Kot le redkokatera evropska država je Slovenija prepredena s številnimi kulturnimi terasami. Te se kot značilna pokrajinska prvina Sredozemlja pojavljajo v vseh tipih slovenskih pokrajin, pri čemer pa se razlikujejo po pogostnosti, namenu in sedanji funkciji. Največ teras, ki obenem opredeljujejo tudi naše najbolj značilne terasaste pokrajine, je v sredozemskem okolju. Medtem ko so tradicionalne vinogradniške, sadjarske in vrtnarske terase v Koprskih brdih v glavnem že opustili (kar nekaj teh so danes oljgarski nasadi), so vinogradniške terase v nižjem oziroma južnem delu Goriških brd še vedno v polni funkciji, torej primerno vzdrževane in prilagajene strojni obdelavi. Povsem drugače je v višjem, severnem delu Brd, kjer prevladujejo poljedelske terase z nazadovanjem samooskrbne vloge. Zato so postale manj pomembne za preživljanje prebivalstva in so jih v ugodnejših legah zatravili, v manj ugod-